

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В МІЖНАРОДНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Ляховський В.І., Нємченко І.І., Лисенко Р.Б., Люлька О.М., Краснов О.Г.,
Городова-Андрєєва Т.В.

Полтавський державний медичний університет

Розглянуто особливості інтеграції українських закладів вищої освіти в міжнародний освітній простір. Контакти і зв'язки із зарубіжними закладами освіти створюють умови для реалізації спільних освітніх програм і залучають вітчизняні освітні заклади до міжнародних рейтингів, що підвищує престиж і якість освіти.

Ключові слова: інтеграція, заклади вищої освіти, інновації, освіта.

The peculiarities of the integration of Ukrainian institutions of higher education into the international educational space are considered. The presence of contacts and connections with foreign educational institutions create conditions for the implementation of joint educational programs and attract domestic educational institutions to international rankings, which increases the prestige and quality of education.

Keywords: integration, institutions of higher education, innovation, education.

Вступ. Останнім часом окреслюються нові тенденції у світовому інтелектуальному просторі, що особливим чином відображається в національних освітніх системах. При цьому зростає потреба в професійних педагогічних кадрах, які отримують кваліфікаційну підготовку в університетах і мають високий рівень фундаментальності й універсальності знань. Також посилюється інтернаціоналізація вищої освіти, яка заснована на універсальному характері знань і потребує мобілізації сукупних зусиль міжнародного наукового співтовариства, тому стрімко зростає роль міжнародного співробітництва в діяльності закладів вищої освіти, утворюються наднаціональні організації, програми, фонди, нові системи комунікації, що породжують нові, інтенсивні й інноваційні технології навчання [4].

Українські заклади вищої освіти вже входять до рейтингу провідних університетів світу. Але для підвищення рівня здобуття освіти слід покращувати взаємодію з провідними світовими закладами освіти, необхідно створювати нові контакти, обмінюватися здобувачами освіти й науковцями, що приведе українську вищу освіту до єдиного освітнього простору й забезпечить їй світовий рівень, зберігши при цьому все органічне і краще, що дісталось їй від колишніх часів, обумовлене традиціями й національною неповторністю.

Мета роботи. Вивчити особливості інтеграції українських закладів вищої освіти в міжнародний освітній простір.

Основна частина. Механізм досягнення поставленої для української освіти мети – виконання параметрів Болонського процесу, які охоплюють існування багаторівневої системи вищої освіти, кредитну технологію навчання, академічну мобільність студентів і викладачів, а також контроль якості вищої освіти.

Велике значення в проведених інтеграційних процесів, спрямованих на формування стійкого інтересу в міжнародному співтоваристві, має поява нормативно-правових відносин. Більшість держав, особливо починаючи з другої половини ХХ століття, включають до договірних документів про співробітництво обов'язковий пункт про обмін студентами й організацію стажувань для викладачів вищої школи. Це дозволяє значно розширити практику міжнародного співробітництва і створити базу для прискореного формування нового явища – академічної мобільності, яка була притаманна до цього поодиноким представникам наукового світу й лише «видатним» студентам. Болонська декларація визнала необхідність уведення міжнародної інтеграції й надала їй первинного міждержавного правового статусу. Набуття нормативно-правового статусу інтеграційних процесів на рівні міждержавних відносин показало, що роботу з включення до міжнародного світу української вищої школи необхідно розпочинати з укладання двосторонніх договорів із закордонними закладами вищої освіти, які готові йти назустріч. Такий шлях приносить вагомий плід й обіцяє подальші позитивні результати [2].

Останнім часом стрімко вдосконалюються та якісно змінюються інструментальні механізми здобуття освіти. Всесвітня мережа «Інтернет» докорінно змінила умови організації освітніх процесів і на рівні локальних закладів освіти, і на рівні взаємозв'язку освітніх систем різних держав. Крім того, змінилися структурно-технологічні засади самого процесу навчання: з'явилися технології дистанційного навчання, які вимагають зовсім іншої, якісно нової підготовки і здобувача освіти, і викладача, а також іншої організації самого освітнього простору й усіх його складових. Також змінився світогляд молоді – людей якісно нового типу, в яких комунікативна сторона візуально-аудіального сприйняття відіграє визначальну роль. І це, в першу чергу, за рахунок опанування кількох іноземних мов, що дозволяє їм вільно спілкуватися [5].

Відбувається розвиток інноваційних процесів у державному й недержавному секторах систем освіти, активно створюються нові форми освітніх установ, освітньо-професійних програм, які відповідають сучасним запитам суспільства. Інтенсивно зростає роль суспільно-професійних спільнот у вирішенні питань інтеграції у сферах організаційних форм освіти й науково-теоретичних знань. Підтвердженням цього стало значне збільшення кількості конференцій і семінарів, присвячених різним аспектам міжнародної інтеграції. Міжнародна інтеграція змісту освіти відбувається на основі його науковості. Незважаючи на те, що причиною глобальних кризових явищ, особливо екологічної кризи, багато хто називає інтенсивний розвиток науки, науковість залишається основною особливістю сучасної освіти. У процесі інтеграції освіта має зберігати науковість, оскільки саме наукова праця вимагає від людини найвідданішої й найповнішої реалізації її інтелектуальних і моральних сил [1].

Україна не стала винятком і відгукнулася на світові тенденції у сфері вищої освіти насамперед на законодавчому рівні. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» підготовка фахівців із вищою освітою здійснюється за відповідними освітніми чи науковими програмами на таких рівнях вищої освіти: початковий рівень вищої освіти, перший (бакалаврський), другий (магістерський), третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) і науковий рівні. Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування типових спеціалізованих задач у певній галузі професійної діяльності. Перший (бакалаврський) рі-

вень вищої освіти передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування складних спеціалізованих задач у певній галузі професійної діяльності, а другий (магістерський) – набуття здатності до розв'язування задач дослідницького і/або інноваційного характеру в певній галузі професійної діяльності. А третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної або дослідницько-інноваційної діяльності. Освітньо-науковий рівень вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної й дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Науковий рівень вищої освіти передбачає здатність особи визначати і розв'язувати соціально значущі системні проблеми в певній галузі діяльності, які є ключовими для забезпечення сталого розвитку й вимагають створення нових системотворчих знань і прогресивних технологій [3].

Здобуття вищої освіти на кожному її рівні передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої або наукової програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти: 1) молодший бакалавр; 2) бакалавр; 3) магістр; 4) доктор філософії/доктор мистецтва; 5) доктор наук [3].

Основні завдання університетів полягають у тому, що вони мають служити суспільству й повною мірою забезпечити його потреби. Це вказано у Великій хартії університетів, яка стала основою Болонської декларації. Хартію вперше підписали 430 університетів 18 вересня 1988 року, під час урочистостей із нагоди 900-річчя Болонського університету. Цей документ визначає фундаментальні принципи, якими мають керуватись університети, щоб забезпечити розвиток освіти й інноваційний рух у світі, що швидко змінюється. Метою Хартії стало відзначення найважливіших цінностей університетських традицій і сприяння тісним зв'язкам між університетами Європи. Велика Хартія закріплює основні цінності, права й обов'язки університету як ключового інституту суспільства, діяльність якого присвячена визначенню й поширенню найважливіших принципів і знань, наданню суспільству інтелектуальних орієнтирів [6]. При цьому дослідницька й викладацька діяльність університету має бути морально вільною й інтелектуально незалежною. Відповідно до норм Хартії свобода у викладацькій і дослідницькій діяльності є основним принципом діяльності університетів. Ректори університетів, які підписують Хартію університетів, присягаються розвивати й удосконалювати європейську вищу освіту, робити її конкурентоспроможною на міжнародному рівні. Велику Хартію університетів уже підписали ректори 94 українських закладів вищої освіти [7].

Входження України до європейського освітнього простору – це аж ніяк не амбіція нашої молодшої суверенної держави. Інтеграційний шлях відповідає внутрішнім потребам українського ринку освітніх послуг, найближчим і віддаленим перспективам державного будівництва. Перспективні завдання, які поставлені перед системою вищої освіти України, спрямовані на максимальну реалізацію основних рекомендаційних параметрів Болонського процесу. З розвитком академічної мобільності як одного з принципів Болонської декларації здобувачі освіти мають змогу навчатися, а викладачі – проходити стажування у провідних медичних навчальних закладах світу.

Також усвідомлена потреба у створенні й упровадженні механізму гнучкого реагування освітніх програм закладів вищої освіти країни на запити ринку праці. Так, у Полтавському державному медичному університету у 2022 році проведена міжнародна акредитація освітньо-професійних програм (ОПП) «Медицина» і «Стоматологія». ОПП «Медицина» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти за спеціальністю 222 Медицина галузі знань 22 Охорона здоров'я створена високопрофесійними науково-педагогічними працівниками університету за участі стейкхолдерів – здобувачів освіти, представників студентського самоврядування й роботодавців, які зацікавлені в підготовці конкурентоздатних на вітчизняному й міжнародному ринках праці фахівців. При створенні програми враховано «передовий міжнародний досвід організації навчального процесу з підготовки магістрів медицини та перспективні напрями розвитку освітньої, науково-дослідної та інноваційної діяльності, що забезпечує формування індивідуальної освітньої траєкторії та реалізує принципи академічної свободи та академічної мобільності» [8].

Міжвишівську інтеграцію навчального процесу вважаємо провідним напрямом у роботі зі зближення національних освітніх систем і входження до світового освітнього простору. Саме цей напрям є стрижневим у договорах, які підписані нашим закладом вищої освіти з низкою зарубіжних університетів. Це також посилює зацікавленість здобувачів освіти і викладачів до вивчення іноземних мов, особливо англійської.

Новий час висуває інноваційні вимоги до освіти, що за умови інтеграції закладів вищої освіти у світову систему освіти дозволить зберегти найкраще, що було досягнуто в системі вищої професійної освіти, і модернізувати її, зробивши конкурентоспроможною в сучасних умовах глобальних освітніх тенденцій.

Висновок. Отже, налагодження контактів і подальший розвиток різноманітних зв'язків із закордонними закладами вищої освіти створює умови для реалізації спільних освітніх програм, допомагає відпрацювати правову базу системи оцінки якості освіти, залучає вітчизняні освітні заклади до міжнародних рейтингів, що, безумовно, підвищує престиж і забезпечує якість української освіти.

Список використаної літератури

1. Авшенюк Н.М. Тенденції розвитку транснаціональної вищої освіти у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.: монографія; за наук. ред. Лещенко М.П. / Н.М. Авшенюк. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2015. – 610 с.
2. Європейський простір вищої освіти та Болонський процес: навчально-методичний посібник / Т. М. Димань, О. А. Боньковський, А. Г. Вовкогон. – БНАУ, 2017. – Одеса: НУ «ОМА», 2017. – 106 с.
3. Закон України «Про вищу освіту» (<http://fedmet.org/analytics/zakon-ukraini-pro-vlshhu-osvltu/>).
4. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: монографія / За ред. Ф.Г. Ващука. – Ужгород: ЗабДУ, 2011. – 560 с. – (Серія «Євроінтеграція: український вимір»; Вип. 16).
5. Ціннісно-орієнтований підхід в освіті і виклики євроінтеграції: матеріали Міжнар. наук.-метод. конф. (Суми, 29-30 травня 2020 р.) / ред. колегія: В.М. Завгородня, А.М. Куліш та ін. – Суми: Сумський державний університет, 2020. – 273 с.
6. Інтернет-ресурс: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
7. Інтернет-ресурс: <https://osvita.ua/vnz/news/23020/>
8. Інтернет-ресурс: https://www.pdmu.edu.ua/storage/basic_pages/docs/kmJmJ0xchsE4wYtUB2F5BDmN5npAVvZxtJQYbk6V.pdf